

Euskal liburugintza 2005

JOAN MARI TORREALDAI

Soziologian doktorea eta Kazetaritzan lizentziaduna

Iazko liburugintzaren azterketa landu nuenean ikerketa luze-zabalago bat agindu nuen, 1976tik gaurdainoko liburu ekoizpenaren aurkezpena edo.

Zer dela eta? Noski, badu horrek bere zioa, eta da aurtengo azterketarekin 30 urte jarraian fitxa bibliografikoak egin eta azterketa burutu izan dudala. Hori «ospatu» nahian-edo urte horien guztien errepasoa egin nahi nuen, hogeita hamargarren urteurrenak horretarako aukera polita ematen zuela eta.

Zoritxarrez, ordea, hitza jan beharrean nago. Ez dut astirik. Ez nuen ondo kalkulatu, ezin nezakeen egin orduan, *Jakin* aldizkariaren 50. urteurrenak emango zigun lana. Gaur biharamuna da, baina atzeratutako lanak eguneratu ezinda gabiltza. Barka.

Fitxa bibliografikoak interneten

Hasi nintzen egunetik gaur arte, 1976ko liburuekin hasita alegia, bitan banatua eman dut urteko liburugintzaren errepasoa: fitxa bibliografikoa, eta azterketa. Fitxa bibliografikoa gizenduz joan da (1976ko 95 tituluetatik gaurko 2.016

arte bada alderik!), eta azterketa ere trinkotu egin da aberastearekin batera.

Urtero-urtero, bada, eredu bera jarraitzen dut: azterketa eta fitxa bibliografikoa. Baina iaz hasita liburu zerrenda ez dugu aldizkarian ematen, geroz eta orri gehiago hartzen zituenu eta. Irakurle interesatuak zerrenda osoa interneten aurkituko du, aldizkarian eman ohi genuen formatu berarekin, *Jakin*-en webgunean: www.jakingunea.com. Zerrenda horretan, gainera, azterketarako kontabilizatzen ditugunak baino fitxa bibliografiko gehiago daude, ISBN gabeko zenbait.

Aldizkaria arintzekotan hartu dugun bideak, hala ere, formatuaz gainera berberak ditu helburuak, hau da, kontsulta, noski, baina baita ere begi zorrotzeko azterketa. Akatsen bat aurkituko lukeenari eskertuko genioke zuzenketa *Jakin*-era bidaltzea, harik eta denon artean euskal bibliografia guztiz fidagarri bat lortu arte ez baitugu atsedetik.

Fidagarritasuna auzitan?

Urtea joan eta urtea etorri, gauza beretsua esanez hasi behar izaten dut beti, euskal liburugintzaz informazio oso desberdinak azaltzen direla. Apirileko liburuaren eguna dela eta, edo Durangoko Azoka datorrenean, orduan interesatzen da prentsa. Holakoetan agertzen diren balantze eta balorazioak hobe ez entzun edo irakurri. Gutxienez, errezeloz hartu.

Mezulariari errua egozte da errazena, hala ere. Errua, egotekotan, beste nonbait dago. Informazioaren iturburuetan daude desinformazioaren erroak. Hona adibide bat:

Iturria / Urtea	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Precisa	1.589	1.621	1.588	1.576	1.584	2.094
ISBN espainiar agentzia	1.425	1.326	1.342	1.487	1.681	1.534
Joan Mari Torrealdai	1.519	1.488	1.665	1.945	1.851	2.016

Aztertzaile bakoitzak dauka bere iturria, eta zertan esanik ez bere metodologia propioa. Ni ez naiz sartuko besteenak baloratzen.

Bakarrik esan ISBN espainiar agentziak beti nik baino kopuru apalagoak ematearen esplikazioa zera izan daitekeela, berrinprimaketa askoren berri ez zaiola iristen, argitaletxeek bidaltzen ez dituztelako.

Ohartzekoa da, bestalde, Precisa azterketa etxeak aldaketa nabarmena egin duela aurten, EAEz gainera Euskal Herri osoa aintzat hartu baitu. Titulu kopuru orokor altuak harritzen banau ere, badirudi barneko analisiak zehatzagoak direla aurten.

Nirera itzuliz, azalpentsu batzuk zor dizkiot irakurleari nire neure informazio-iturriez eta metodologiaz.

Hasteko, informazio homologatu bat lortze aldera, hau da, nire datuak besteekin kontrastatu ahal izateko, ISBN daukaten tituluak kontsideratu ditut soilki, iaz egin nuen gauza bera. Beste asko, niretzat ISBNdunak bezain liburu direnak, kanpoan utzi ditut (ez webgunean argitaratu den zerrendatik, baina bai kontaduriatik) hain zuzen ere, berriz diot, ISBN edo liburu karnet hori ez daukatelako.

Irizpideak zehaztea baino korapilatsuagoa da informazioa eskuratzea. Informazioa lortzeko, bide desberdinez baliatu ohi naiz. Oinarritzeko informazio-iturria argitaratzaileek bere ematen didatena da: batzuek liburuak materialki bulegoan gure esku uzten dituzte, eta besteek fitxa bibliografikoak osatzen dizkigute. Horrela eskuratzen dugu informazio gehiena, eta informazio hori argitu/garbitu/kontrastatu/osatu egin behar da gero, eta kontraste horretarako daude Euskal Herriko hainbat liburutegi lagun, liburu-zerbitzuak eta ISBN agentziako fitxategiak.

Liburuaren mundua krisian?

Azterketa zehatzetan murgildu aitzin, zertzelada orokor batzuk egin nahi nituzke liburuaren egungo egoeraren inguruan. Hainbat kontu gure ekoizpenari zuzen dagozkioke, eta beste batzuk zeharka edo urrunagotik, baina on da jakitea zertan garen berdinean eta zertan diferente.

Galdera-markarekin hasi naiz, ez bainago seguru krisi hitza egokia den egoera azaltzeko orduan. Bestalde, ez dut krisiaren objektua ere zehazten, horregatik diot «liburuaren munda». Izan ere, liburuak ertz ugari ditu, oso gai konplexua da.

Krisiaz mintza gaitzkeen ez dakit, baina aho batez aipatzen da liburuaren egoera kezagarria. Eta urrats bat gehiago emanda, euskal liburuari dagokionean egoera larria azpimarratuko nuke nik. Besterik ez bada, liburuak oro har jasaten dituen joera negatiboak gurean are negatiboagoak direlako gure tamainaren txikia kontuan hartuta. Gure kultur industria txikia eta ahula da, oso ahula.

- *Zenbat buru, hainbat aburu*

Krisiaren edo dena delakoaren diagnosia egiteko orduan, hipotesi desberdinak landu ohi dira.

Batzuen iritzian, irakurketaren krisia dago oinarrian. Balizko irakurleak, batez ere gazteak, muzin egin dio irakurketari. Errazago eta maizago kontsumitzen ditu irakurketa exijitzen ez duten bestelako produktuak, teknologia berrietakoak.

Beste batzuek diote irakurketa barik liburuaren formatua eta euskarria dagoela krisian. Irakurri orain ere irakurtzen dela eta asko, baina beste modu batez, pantailan. Eta aldatu dena, paper euskarriarekin batera, kultur paradigma dela.

Eskaintzaren gehiegian eta merkatuaren saturazioan bilatzen dute errua zenbaitek. Hauen esanetan, gaurko argitale-txe handiek errotazioa eta etengabeko produkzioa lehenesten dute, liburu txarrei ere paso emanez, eta horrek merkaturua gainezkatu du. Merkatuak ez du modurik produkzio hori guztia irensteko. Liburu-dendek leku mugatua dute, inbutua egiten dute, eta liburuen bizialdia laburtuz doa urtetik urtera. Ondorio txar bat gehiago ere badakar horrek, eta da itzulketak ugarituz doazela, eta hori sekulako zama dela liburuaren komertzializazioan.

Ezaugarri horietatik oso aparte ez da egongo euskal liburuak, baina kalko hutsa ere ez da agian. Bertagotik ikusteko asmoz zenbait puntu seinalatuko ditut jarraian.

<i>Urtea</i>	<i>Tituluak</i>	<i>Tirada</i>	<i>Ale kopurua</i>
2000	%100	%100	%100
2001	97,9	100,6	102,6
2002	109,6	95,4	95,3
2003	128, -	82,8	82,1
2004	121,8	76,2	75,9
2005	132,8	68,9	82,1

Iturria: Precisa.

- *Tituluak gorantz*

Tendentzia orokorra da Mendebalean, eta gurean, geroz eta titulu gehiago ateratzea. Aurtengo produkzioak ere koska bat gora egin du. Nik positibotzat daukat datua, ez uste dudalako titulu gehiago ateratzeak eskaintza kalitatez hobetu eta aniztu egiten duela nahitaez, baizik eta konbentziturik nagoelako gure eskaintza ez dela gehiegizkoa, eskaria dela eskasegia.

Ñabardurak azterketan zehar ikusiko ditugu, baina titulu ekoizpenari oso gaineratik begiratu hutsarekin zer ikusten dugu? Produkzioaren ia erdia haur eta gaztetxoentzat dela (ikas-material edo literatura gisa). Hori bateko. Eta besteko, beste liburu asko, erakunde publikoek-eta argitara ematen dituztenak, publiko berezi edo mugatu batentzat direla. Zenbat dira orduan publiko arrunt orokor eta zabalarentzat direnak? 700 bat? Eta hona nire galdera: 700 liburu (ezen ez 700 titulu berri) urtean gehiegi al da? Horregatixe diot euskal liburugintzan ez zaidala soluzio iruditzen titulu en murrizketa.

- *Tiradak beherantz*

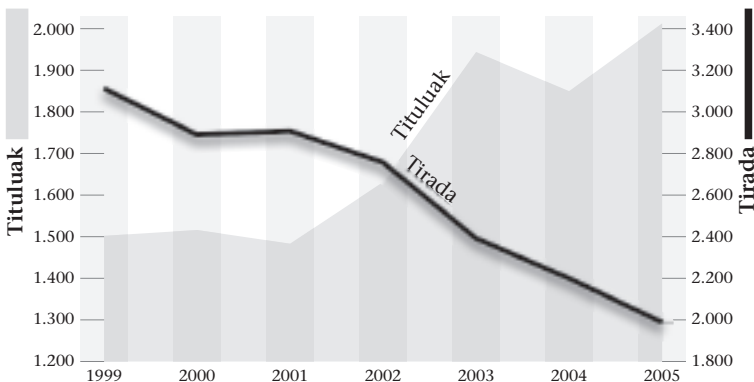
Ezaugarri finkoa da hau ere, bai munduan eta bai gurean. Han eta hemen joera bera izanik ere, ondorioak ez dira berdin-berdinak leku guztietan. Jakin badakigu Frantzia eta Espainiako tiradak ere garai batetik hona erdira etorri direla, baina haiek orain ere 7.800 eta 4.600 aleko tiradak dauzkate, hurrenez hurren. Jaitsiera hori kezka bizi dute arduradunek.

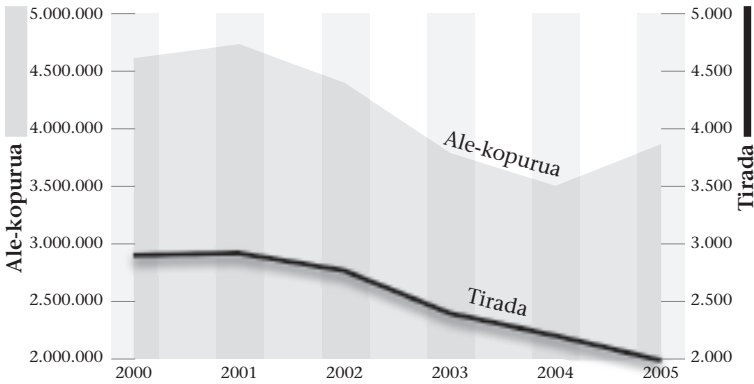
Joera, berriz diot, gurean ere bera da, baina zifrak askoz baxuagoak. 2000ko edizioan batez besteko tirada 2.900 ale omen zen. Eta 2005ean 2.000koa da. Liburuko 900 ale gutxiago banatzea ez al da esanguratsua bezain kezkarria?

Gurean 2.000 aleko tirada asko ala gutxi den ez dakit. Zifra hori, gainera, «batez bestekoa» da, eta nork ez daki maila horretaraino igotzeko tira egiten dutenak ikasmaterialak direla eta horien ondoan liburu praktikoak eta hiztegi eta entziklopediak? Aurrenekoak, ikasmaterialak, «merkatu gutibu»-ra doaz, eta besteak ez dira ugari. Esan gabe doa, hortaz, zifraren maila horretatik behera, oso behera, daudela beste batzuk, hala nola, helduen literatura (1.019 ale), haur eta gazte literatura bera ere (1.924 ale), giza eta gizarte zientzietakoak (1.178) eta berdin zientzia edo teknikari dagozkionak (1.178). Ikasmaterialen tiradizoa desagertzen bada, zein litzateke batez bestekoaren kopurua? 1.200?, 1.000?, 700? Eta errentagarri al da hori? Baldintza horietan mantendu al daiteke editorearen profesionaltasuna?

• *Ale gutxiago merkatuan*

Tirada txikiagoak egitea ekintza editorial hutsa izan liteke, hau da, teknologia berriek erraztuta edizioak momentuko eskarira doitzen direla. Baina ez da hori bakarrik, tamalez. Ez da hori batez ere, tiradak murrizten diren hein berean ez baitira biderkatzen berrargitalpenak. Dakigunez, tiradak murriztu dira, bai, baina deboluzioak ez dira desagertu. Gure kasuan tiraden jaitsierak arrazoi nagusi bat dauka: merkatuan gutxiago saltzen da. Ez da ahaztu behar, gainera, nobedadeen erdiak eta gehiagok itzulketa edo deboluzioa izan ohi dutela.

Aleen murrizketaren datuak hor daude: baldin 2000 urtean 4.611.487 ale zabaldu baziren (ekoitzi behintzat), 2005ean 3.787.000koa da urteko ale-kopurua. Hau da: 824.500 ale gutxiago bost urteren buruan.

Errealitate hori guztiz kaltegarria da enpresarialki zein kulturalki. Editore profesionalaren lana eteteraino irits liteke ale-murrizketa hori. Eta kulturaren ikuspegitik ere oso ezko-rra da, azken batean eskaintzaren demokratizazioa baita gutxitzen dena, esku gutxiagotara iritsiko baita euskal liburua.

- *Merkatuaren saturazioa?*

Diagnosi askoren arrazoi giltzarri nagusia hauxe da: merkatua saturatuta dago, eta arintzera jo behar da. Liburu-denda baten egoera ikusi besterik ez dago: uholdeka iristen zaizkio titulu berriak eta ezin die denei erantzun. Inbutua da, gainezka dago.

Eta hori bera liburuaren kaltetan gertatzen da. Liburu onaren kaltetan batez ere. Liburu txarrak liburu ona zokoratu egiten du. Kantitatea kalitatearen aurka doa.

Ikuspegi horrek argudiaketa egokia du, baina soluzio zaila. Egia izanik ere liburu txarrak «zentsuratu» egiten duela liburu ona eta baliozkoa, zeinek erabakitzen du «kalitatea»? Ortega y Gasset ezagunak ere gauza bera zioen, eta berak liburuzainak proposatu zituen ebazle. Bai, baina gero zentsu-

ra frankistak haren proposamena Estatuaren zentsura bihurtu zuen.

Inork egitekotan, sektoreak berak, editoreen elkarteek berrek egin beharko lukete gogoeta eta, ahal izanez gero, proposamena.

Euskarazko liburuaren merkatura mimetikoki aplikagarria al da aipatu berri dugun ikuspegia?

Ez dakit. Edozein modutan, bi arazo desberdin daude hemen: bata, merkatuaren saturazioarena; eta bestea kalitatearena.

Produkzioaren kalitateari dagokionez, ba al da zer hobeturi gurean? Esan dut hori egokien konpon dezaketenak editoreak berak direla. Kanpotik salatzea erraza da, egiazki soluzionatzea zailago. Euskal editoreen kasuan badirudi horren kontzientzia behintzat badela, Elkarteko lehendakaria den Jorge Gimenezen aitortzak salatzen duenez. Testuinguru beste bat izanik ere, subentzioena, ekoizpen zikinez eta zarata handiegiaz ari da. Hona bere hitzak:

Dena den liburuaren kasuan bada honekin lotutako beste gai mingarri bat saihestu ezin duguna, guztiz ezinbestekoa den diru laguntza sistema publikoaren ondorio kaltegarria: gaur egun bada argitaratzaileak diru laguntza badagoelako argitaratzen duenik. Gure sektoreak eta zehazki Euskal Editoreen Elkarteak Eusko Jaurlaritzarekin hitz egin duen kontua da eta badakigu Jaurlaritzako Kultura Sailaren kezka ere badela, baina ez diogu taxuzko irtenbiderik aurkitzen arazoari. Ikusten dugu zarata asko ari dela sartzen liburuen merkatuan, merkatua zikindu baino egiten ez duen produktua asko dagoela, baina orain arte ez gara gai izan —eta saiatu gara— formula bilatzeko.

Niri hemen gehiago interesatzen zaidan auzia bestea da: euskal merkatua saturatua al dago?

Badira bi esaldi, egia izanik ere, errealitatea ezkututzen dutenak: «irakurtzen denerako gehiegi publikatzen da euskaraz»; «publikatzen den guztia ezin da irakurri».

Biak dira egia, berriz diot, baina irtenbidea ez da iradokitzen dutena: alegia, gutxiago argitaratu behar dela. Kontrara

baizik. Produkzioa ikusi besterik ez dago, produkzio mota alegia, euskaraz bizi nahi duen gizarte edo herri baten ikuspegitik gutxi(egi) publikatzen dela ondorioztatzeko. Gure liburugintzaren soluzioa ez dator eskaintza murriztetik, eskaria handitzetik baizik. Irakurri egiten da gutxi, ez gehiegi publikatu. Irakurketa da bultzatu behar dena, eskaria.

• *Subentzioetatik inbertsioetara*

Gaur egun euskara idatziaren mundua sustatzeko administrazioaren modu nagusia subentzio gisako diru-laguntzen bidezkoa da. Bai komunikabideetan eta bai editorialgintzan. Laguntza mota horren zehar-kaltetzat jo du Jorge Gimenezek «merkatuaren zikintzea». Ez da zehar-kalte bakarra seguruenik, jauziak aurrera egin ordez daukaguntxoarekin konformatu eta goxo egotean ere badu agian zerikusirik. «Biziraupena kolokan» jar daitekeela-eta, urduri jartzen garenez, hobe geldi, hobe isilik, eta eman daitezkeen urratsak eman gabe zoritxarrez. «Zero arriskua» bide da leloa.

Jorge Gimenezek ez dio hori baina urduritasunaren logikan ikusten dut nire konklusioa. Hauek dira Editoreen Elkarteko lehendakariaren hitzak:

Esan beharra dago serio eta era profesionalean ari den euskal editorearentzat laguntza publikoa oraindik ere, tamalez, ezinbestekoa dela eta horri mugak jartzeko orduan denak jartzen gara urduri, biziraupena ere kolokan jarri daitekeelako zenbait kasutan.

Inoren biziraupena kolokan edo auzitan jarri gabe, bade-la ordua iruditzen zait subentzioetatik harago inbertsioetara igarotzekoa. Subentzioak motz gelditzen dira kultur industriek behar dituzten planteamenduetan. Diru-laguntzen sistema publikoak apustu berriak egitea eskertuko luke sektoreak, laguntza logika aldatzea, ez bakarrik zehar-kalteak ekiditeko, baizik eta batez ere euskal kulturaren apustu berriei erantzuteko. Produktua laguntzetik harago, enpresa eta proiektu anbiziotsuak lagundu behar dira, egiturak eta azpiegiturak indartu behar dira.

Gutziz inportantea da nire irudiko diagnosis ongi egitea: sobera dugu eskaintza? Ala eskas dugu eskaria? Berriz diot nire iritzian eskariaren eskasian dagoela gakoa. Hortik bi ondorio gutxienez atera daitezke: batetik, industria editoriala indartu egin behar dela; eta, bestetik, eskaria suspertu eta sustatu egin behar dela. Lehentasun kronologikoa luke, hipotesi horretan, sustapen politika indartsu batek. Gauza jakina da promozioak saltzen duela, promozioak. Munduko produkturik onena ere ezdeusa da merkatuan promozio gabe. Eta bestetik, hau ere gauza jakina da, euskarazko produktua ez dago merkatuan bera bakarrik eta isolatua. Borroka egin behar du doakoarekin (internet) eta erdarazkoekin. Eta biak datoz promozioaren olatuaren bizkar gainean. Euskal produktuek duten defizit handienetakoa, handiena ez bada, sustapen eza da. Bere burua ezagutzera eman ere egin gabe hiltzera kondenatuta daude asko eta asko.

• *Ikasmaterialgintzaren krisiaren zain?*

Hiruzpalau urte barru ikusi ahal izango dira agian liburu mota honek hartu duen jipoiaren kalteak zenbatekoak diren. Orduan ikusiko da, bestalde, nola eragiten duen krisi horrek liburuaren produkzio osoan. Kalteak, gainera, produkzioa gaindituz, liburuaren komertzializazio eta liburu-dendetara, salmenta-guneetaraino, iritsiko dira. Sektoretik harago, liburuaren ekosistema osoa kolpatuko du Hezkuntza Sailaren erabakiak.

Liburu mota hau argitaletxe handien oinarria da, oinarri sendoena. Irakaskuntzako liburuak produkzio osoan duen garrantzia edo pisua erakusten saiatu nintzen iazko azterketan. Aurtengoan, datuak gaurkotzeaz gainera, gogoratu egingo dut atzera: tituluetan %30,6 suposatzen du; tiradak batez bestekoak baino altuagoak ditu (2.436 vs 2.000); euskaraz ekoizten diren ale guztien erdia eta gehiago (%54) berea da; eta, azkenik, fakturazio osoan %67,2 suposatzen du liburu mota honek. Neurri zuzentzailerik ez badago, epe ertainera euskal liburugintzak oso bestelako bisajea izango du. Eta ez

da politagoa izango, gaurko arazo guztiei krisi larriarena erantsi beharko zaie eta.

Jardun editoriala

Argitaratzailea bera eta beronen lana hurbilagotik ezagutzeko asmotan abiatzen gara kapituluska honetan.

Hainbat zertzeladaren bidez jakin nahi dugu zeintzuk eta nolakoak diren editorialak, nola kokatzen diren produkzioarekiko, hizkuntzarekiko, hitz bitan esan, beren izaera, tipologia eta jarduna.

Atomizazioa

Egungo jarduera editorialaren ezaugarrietako bat atomizazioa da. Ugari, oso ugari dira libururen bat atera duten eragileak. Banan-banan zenbatuta 290. Tartean daude enpresak, elkarteak, erakunde publikoak, taldetxoak, kanpokoak, bertokoak... eta 30 udal. Asko dira «argitaratzaile-edo» dei genitzakeenak. Gehiegi.

<i>Tituluak</i>	<i>Argitaratzaileak</i>
1	163
2-4	62
5-9	21
10-19	26
20-29	6
30-39	2
40-49	1
50-59	2
60-69	1
70-79	1
80-89	0
90-99	0
100-149	4
150etik gora	1

Nola baloratu behar den kopuru handi hori? Atomizazioa aberasgarri izan daiteke, aukera anitzen isla, ikuspegi asko eta askotarikoen berme. Atomizazioa negatibotzat ere har

genezake, ahuldade ekonomiko eta kulturala adierazten duelako, merkatuan eragiteko indar falta. Eta argitaratzaile edo dena delako horietako asko eta askoren edizio lan hori puntuala edo okasiozkoa denean, zer nahi duzu esatea?

Atomizazioak aberasgarri izateko, goiko taularen beste konfigurazio bat beharko luke. Liburu bakarreko eragile gutxiago beharko luke eta ez %56,2. Eta batez ere urtean 20tik 60ra bitartean aterako lituzketenak oraingo %3,8 izan ordez %10 bat balira, orduan bai legokeela aniztasunaren bermea. Gaur-gaurkoz, ordea, ugaritasun horrek aniztasuna barik ahultasuna eta barreiaketa islatzen ditu.

Euskal liburuaren etorkizuna bermatzen dutenak ez dira taula horren goiko parteko argitaratzaile ugari horiek, eta bai beheko aldean dauden banakako beste hauek, kopuruz gutxi izanik ere.

Kontzentrazioa

Aurreko taulak bistan utzi du edizio altukoak gutxi batzuk direla: zehazki, ehun titulutik gora daukatenak %1,7 bakarrik dira. Hauek: Elkar, Ikastolen Elkartea, Ibaizabal, Eusko Jaurlaritza eta Erein. Gutxi horien eskuetan al dago edizioa?

<i>Argitaletxea</i>	<i>Nobedadeak</i>	<i>Berrarg.</i>	<i>Titulu kopurua</i>	<i>%</i>
Elkar	73	163	203	10,1
Elkar/ Ikastolen Elkartea	17	128	145	7,2
Ibaizabal	57	80	137	6,8
Erein	54	61	115	5,7
Ttarttalo	51	21	72	3,6
Anaya	34	26	60	3, -
Giltza-Edebé	28	27	55	2,7
Zubia-Santillana	46	7	53	2,6
Alberdania	30	13	40	2, -
Hiria	39	0	39	1,9
<i>Guztira</i>	<i>429</i>	<i>526</i>	<i>918</i>	<i>45,5</i>

Hamar handienetako zerrenda horretan argitaratzaile pribatuak daude bakarrik. Titulu kopuruei soilki erreparatuta,

barruan beharko luke Eusko Jaurlaritzako Argitalpen Zerbitzu Nagusiak. Baina, ohikoa denez holakoetan, ez dugu hemen aintzakotzat hartzen, publikoa delako.

Hamar horien produkzio indarra %45,5 da, iaz baino bost puntu gutxiago. Urte askotan aurreneko hamarren ekoizpen maila %50en jiran ibili da, aurten baino altuago. Aurtengo jaitziera, gainera, ez da bakarrik portzentuala, hau da, besteek gora egin dutelako, zenbaki absolutuetan ere 32 unitate galdu baitituzte.

Hamarreko multzo hori ez da homogeneoa. Desberdintasunen artean bi azpimarratuko nituzke: ekoizpen-indarra guztiz desberdina da batzuen eta besteen artean: handienak urtean 203 liburu plazaratzen dituenen, txikienak 39 argitaratu ditu. Eta bigarren aldea berrargitalpenean dago. Batzuen kasuan erdia eta gehiago da berrargitalpena: Elkar-Ikastolen Elkarte (%88,3), Elkar (%69,1), Ibaizabal (%58,4) eta Erein (%53). Berrogeita hamarreko marratik behera berrargitaratu dituzte hamarretik seik: Giltza (%49,1), Anaya (%43,3), Alberdania (%30,2), Ttartalo (%29,2), Zubia (%13,2), eta, azkenik, jokabide harrigarria erakusten duen Hiria, berrargitalpen bat bera ere gabe. Jorge Gimenezek salatzen zuenetik ez dela aparte ibiliko iruditzen zait.

Argitaratzaile motak

Argitaratzaileen izaera, jatorria eta jarduna aintzat hartu eta osagai desberdinok uztartuta egin ohi dut bosteko tipologia hau.

<i>Argitaratzaile mota</i>	<i>Ekoizleak</i>	<i>Ekoizpena</i>	<i>%</i>
Bertoko argitaletxe pribatu komertziala	44	1.002	46,4
Argitaratzaile publikoa	63	300	14,-
Elkarte, talde, fundazio, erlijio-etxe...	112	245	11,5
«Kanpoko»	27	331	15,3
Irakaskuntzakoa	27	244	11,3
Besterik	10	37	1,5

Multzo bakoitzeko ezaugarriak zehatzago azalduko ditugu ondoko lerrootan.

- *Bertoko argitaletxea*

Bertoko argitaletxe pribatu komertzialak dira hauek, esan nahi baita, Euskal Herrikoak direla, bere egiteko arrunta liburuak editatzea dela, ez direla administrazioaren baitakoak, eta merkaturako lan egiten dutela liburuak salduz.

Multzo honen barruan ere sailkapenak egin daitezke, handien eta txikien artean esaterako. Izan ere, horietatik 25, hau da %56,8, dira urtean 10 titulura iritsi ez direnak.

Guztira 44 dira bertoko argitaletxetzat eman ditugunak, argitaratzaileen %15,1 besterik ez, baina horien eskuetan dago ekoizpen osoaren erdia, %49,7.

Argitaratzaile horiek berrargitalpenari indar handia ematen diote, %56,8.

Multzo honek markatzen ditu gai-sailkapenaren ildo nagusiak. Hauen produkzioan haur eta gazteentzako liburuak %37 du, irakaskuntza liburuak %30, literaturak %17, eta giza zein gizarte zientzietakoak eta zientzia nahiz teknikakoak %10 eta %3 hurrenez hurren.

- *Argitaratzaile publikoa*

Aurreko multzokoak baino ugariago dira: 63 dira, %21,6 alegia, eta ekoizpenaren %14,8 osatzen dute.

Administrazioiko eta administraziopeko guztiak sartu ditugu hemen (EHU kenduta): Eusko Jaurlaritzak, Nafarroako Gobernua, Diputazioak, Eustat, Udalak, etab.

Kopuruz gehienak udalak badira ere, ekoizpen-indar handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (%41), eta askoz gutxiagorekin datoz beste hauek: Gipuzkoako Foru Aldundia (%7,5) Nafarroako Gobernua (%5), EITB (%4,5) eta Eustat (%3,5).

Produkzioaren ezaugarriak aurreko multzotik arras diferenteak dira. Hauen produkzioa giza eta gizarte zientzietan zentratua dago (%61), eta urruti kokatzen dira besteak, hala zientzia eta teknika (%15) edota irakaskuntza liburua (%13).

Merkatuan indar gutxiko liburua da gehienetan eta bizialdi laburrekoa. Berrargitalpenak ez du indar zipitzik hemen (%2,6).

- *Elkarte, fundazio eta beste*

Argitaratzaileen multzo zabalena da berau (%43), baina ez indartsua edo produkzio handikoa inondik ere: %12.

Multzo honetan kokatu ditugu kultur gunee eta eragile ugari, eta alor desberdin askotakoak: kirola, kultura, artea, aisia, erlijioa, ekonomia, finantzak, fundazioak, sindikatuak, alderdiak, kultur etxeak, museo etxeak, euskara taldeak.

Horiek publikatzen duten gehien-gehiena, aurreko kasuan bezala, giza eta gizarte zientzietan kokatzen da (%49), baina literatura ere argitaratu dute (%17,5), edo liburu zientifikoa (%12,5). Harritu nau aisiako liburu gutxi (%5) argitaratu dutela ikusteak.

Merkatuan intzidentzia eskaseko liburua da normalki, eta berrargitalpenik gabea.

- «*Kanpoko*»

Etxe nagusia edo jatorrizkoa Euskal Herriko mugetatik at daukana bataiatzen dugu honela.

Multzo honetan badira enpresa editorialak, indartsuak, eta badira bestelakoak, askotan jarraikitasunik gabekoak. 27 dira guztira (%10,3), eta ekoizpenaren %16,4 zor zaie.

Hauetako enpresen liburu politikan bi liburu mota daude: batik bat irakaskuntza (%73), eta gero gazteentzako liburua (%25,5). Bestelako liburuetan ez dute parte hartzen. Berrargitalpenak indar nahikoa badu: %28. Itzulpenak ere badu berea, baina irudi arazoengatik-edo, ezkutatu edo mozorrotu egin ohi dira aitorpenak.

- *Irakaskuntzako*

ekoizle guztien %10,3 osatzen dute irakaskuntzaren alorrean lan egiten duten hauek, eta ekoizpenaren %12 gauzatu dute.

Irakaskuntzarekin loturiko eragile ez editorialak dira guztiak, ikastetxeak direla, edo elkarteak nahiz unibertsitateak (EHU eta Nafarroako publikoa barne). Eta aurtan Ikastolen Elkarrekin batera argitara eman duen guztia ere hemen kokatu dugu, bai berak bere aldetik publikatu duena bai Elkar argitaletxearekin batera emandakoa.

Multzo honetako eragile nagusi jakina Ikastolen Elkarrekin da %63,5ekin, eta nabarmen gutxiagorekin datoz hurrengoak: EHU (%13), UEU (%4).

Uste izatekoa da gaia irakaskuntzaren jirakoa izango dela, eta halaxe da neurri handiengan (%67). Baina ez osoki, hala ere: giza eta gizarte gaiak (%19,5), zientzia eta teknikak (%8,5) eta gazteentzako liburuak (%4) badute bere zatia.

Berrargitalpena indar handiz (%53,5) ageri da, baina irakaskuntzako liburuari dagokio eta, zehazkiago esan, ia osoan Ikastolen Elkarteko ikasmaterialgintzari.

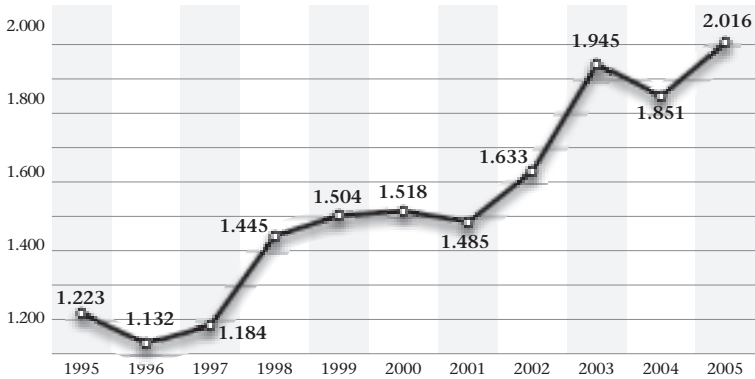
Eskaintza editoriala

Eskaintza editorialaren azterketan, liburugintzaren lerro nagusiak eta alderdi kuantitatibo esanguratsuenak ikusiko ditugu. Eta grafiko eta taulez lagunduta egingo dugu aurkezpena, mila hitz alferretan galdu ordez. Hiru grafiko mota landu ditugu: bat, balio absolutuen eboluzioa erakusten duena; bigarrena, eboluzioaren balioak bistaratzen dituen; eta hirugarrena, urte batetik bestera eduki duen eboluzioa nabarmenduko duena.

Urteko emaitza testuinguruan kokatzeko eta baloratzen laguntzeko, modu diakronikoan landu ditugu grafikoak, 10-11 urteko perspektiba eskainiz.

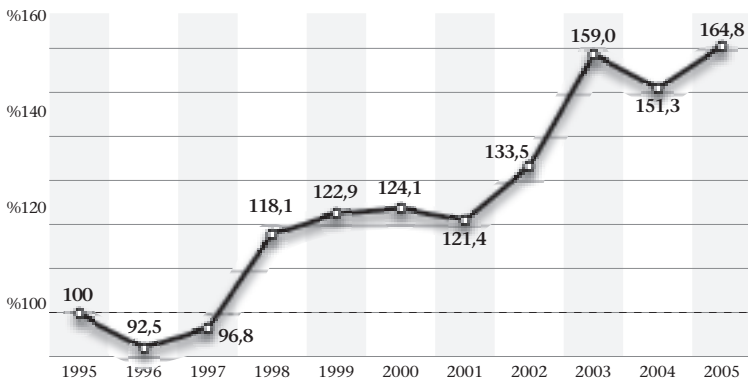
Tituluak: hamaika urteko maila gorena

Urte batean hainbeste titulu ez da orain arte sekula argitaratu. Egia esan, eboluzio lerroa begien aurrean daukagula ikus dezakegu gehienetan gertatu dela gorakada. Noiz arte? Sabaia noiz joko duen ezin da orain esan.

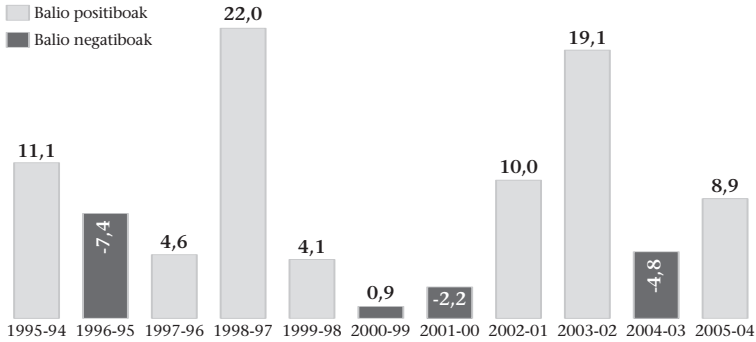

Azken hamaika urteotako batez bestekoa 1.540 titulu da, eta aurten oso goitik gaude: 2.016 titulu ISBNdun argitaratu da. ISBNren identifikazio marka hori gabe ere bai, dezentente argitaratu dira, paper euskarrian bezala euskarri teknologikoan, baina esan bezala, zifren homologazioa tarteko ez ditugu aintzakotzat hartu.

Tituluen eboluzio-lerroa

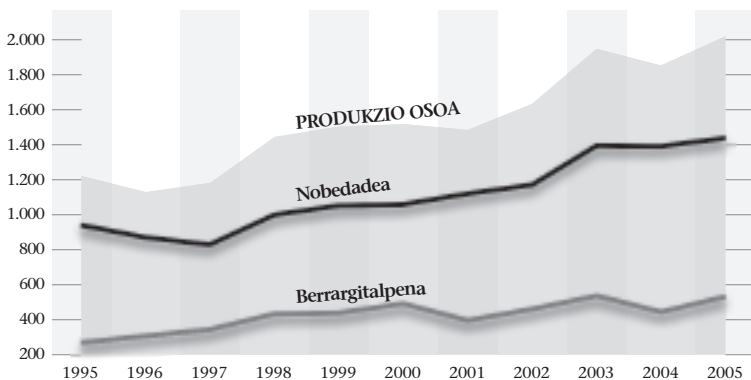
Tituluen eboluzioaren grafikoak 1995 du erreferentziazko urtea. Urte horrekiko balio portzentualak markatu ditu grafikoak, eta urte bakoitzak izan dituen gorako zein beherako koskak seinatzen ditugu. 2005eko produkzioan, duela 11 urte baino ia 65 puntu gorago dago ekoizpena. Bada zerbeit bere eskasian!

Tituluen eboluzioaren indizea

Horra hor urte batetik bestera zein den aldea, aurreko urtearen erreferentzian. Zutabe gehiago dira positiboak, hori bateko; eta besteko, hazkundera markatzen duten zutabeak askoz garaiagoak dira. Beste modu batera esanda, agian baiezta daiteke jaitzaldia nahiko anekdotikoak edo puntualagoak izan direla. Batez beste ageri den joera gorakoa da, positiboa.

Nobedadeak eta berrargitalpenak

Berriz ere hamaika urteko ibilaldian, kontzeptu hauetako bakoitzak zein ekarpen egin dion liburugintzari agertu nahi dugu grafiko eta laukien bidez.

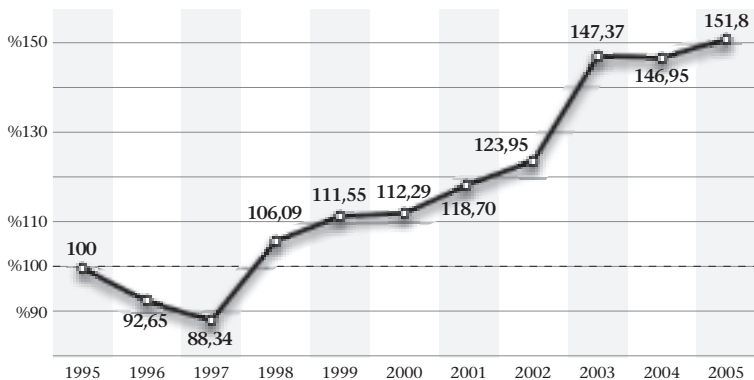
Elkar osagarri diren kontzeptu hauen urtez urteko erlazioa hobeto azaltze aldera, ondoko taulak balioen zehaztapena eranstean dio aurreko grafikoari.

Urtea	Nobedadea	Berrargitalpena
1995	77,8	22,2
1996	77,9	22,1
1997	71,-	29,-
1998	69,9	30,1
1999	70,6	29,4
2000	70,4	29,6
2001	76,1	23,9
2002	72,2	27,8
2003	72,1	27,9
2004	75,6	24,4
2005	71,7	28,3
Batez beste	73,7	26,3

Hamaika urte horietako batez bestekoa honoko hau da: nobedadea %73,7 eta berrargitalpena %26,3. Eta zein da aurtengoa, 2005ekoa? Aurten berrargitalpena indartu egin da (%28,3), eta hortaz nobedadeek puntu batzuk galdu dituzte: %71,7.

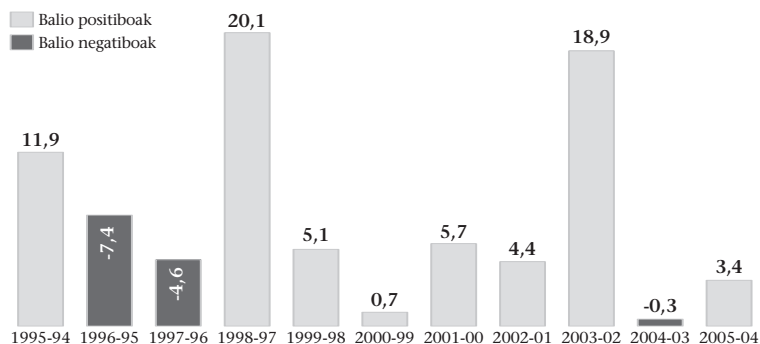
Datu horien arabera, aurtengo gorakadan berrargitalpenak eragin du gehiena, iazkoaz gain 118 unitateko ekarpena egin baitu eta lehen edizioak 47, erdia ere ez.

Nobedadeen eboluzio-lerroa

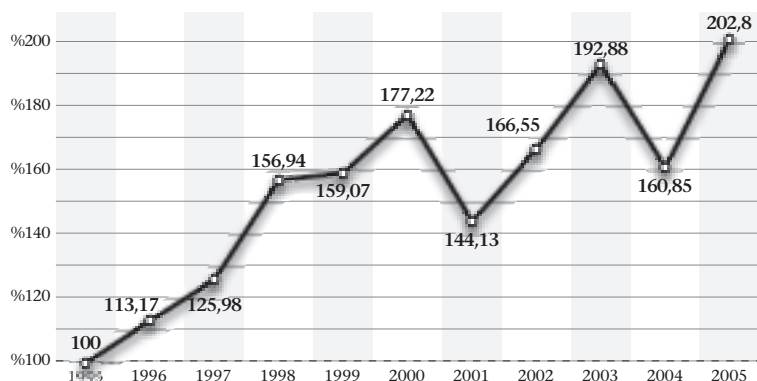
1995eko erreferentzian 51,8 goitik daude nobedadeak aurren, baina gero ikusiko dugunez dezente handiagoa da berrargitalpenak izan duen igoera (102,8).

Nobedadeen eboluzioaren indizea

2004ko jaitsiera-puntutik abiatuta 3,4 igo da 2005ean. Ez da gorakada handia, zenbaki absolututan 47 titulu gehiago suposatzen baitu, tituluaren igoera oro har 165 unitatekoa izan denean.

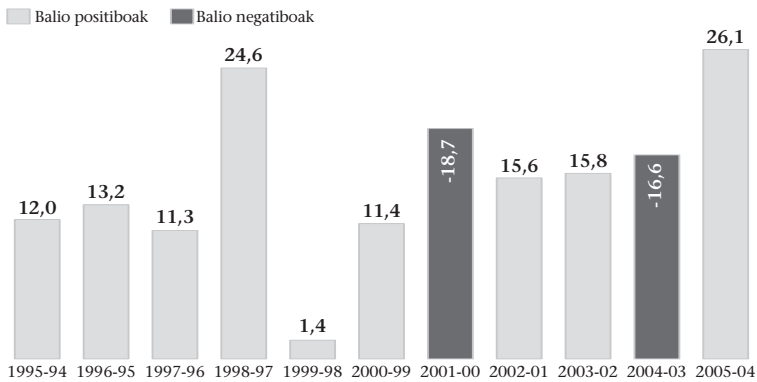
Berrargitalpenen eboluzio-lerroa

1995ean baino 102,8 puntu goitik dago berrargitalpena oraingo honetan. Inoiz egon den punturik gorenean, hain zuzen ere.

Iazko jaitsaldia zela-eta kezka agertu nuen, nire ustetan berrargitalpenak, liburu jakinetan asmatu izateaz gainera, irakurle berrien etorrera adierazten baitu eta baita, aldi berean, editorialen finkapena ere. Aurten, arestian aipatu dugunez, hamarkadako batez bestekoaren gainetik dago berrargitalpena (%28,3).

Berrargitalpenaren eboluzioaren indizea

Hamaika urte hauetan, bitan salbu, gora egin du berredizioak. Urte beltz horietako bat iazkoa izan zen, 2004koa, 16,6 jaitsi baitzen. Aurtengoak, ordea, iazkoa harrapatu eta pasatu egin du, esan ohi den bezala. Orain arteko igoyerarik altuena berau da, gainera: 26,1. Seinale ona. Iaz baino 165 unitate gehiago argitara eman badira aurten, horietatik 118, hau da %71,5, berredizioari dagozkio.

Berrargitalpenen mailaketa

Zertan azpimarraturik ez da, baina ohartzea komeni bai, berredizioak ez duela gaur garai bateko garrantzia. Orain baino lehen, duela hamabost bat urtera arte edo, tiradak handiagoak egin ohi ziren. Orain, ordea, merkatuaren premietara doitzen dira tiradak, biltegiak garesti direlako eta teknologiaren aurrerapenei esker berriz editatzea erraztu eta merkatu egin delako. Edozein modutan ere, kopuru handiago ala txikiagoak gorabehera, bigarren edizioak bi-

garren bizitza esan nahi du liburuarentzako, bai lehen eta bai orain.

Berrargitalpenen maila

Lehen argitaraldia.....	1.459 titulu
Bigarren argitaraldia.....	208
Hirugarren argitaraldia.....	122
Laugarren argitaraldia.....	58
Bosgarren argitaraldia.....	56
Seigarren argitaraldia.....	44
Zazpigarren argitaraldia.....	18
Zortzigarren argitaraldia.....	12
Bederatzigarren argitaraldia.....	11
Hamargarren argitaraldia.....	9
Hamaikagarren argitaraldia.....	4
Hamabi argitaraldi edo gehiago.....	53

Urteko titulu guztietatik %28,3 da berrargitaratua izan dena, lautik bat eta gehiago. Zerrendak erakusten duen moduan, gehien-gehienek argitaraldi bakarra izan dute, noski. Baina ez dira gutxi bigarren aldi batez argitaratu direnak, eta badira argitaraldiak metatuz doazenak.

Aurtengo edizioan 208 titulu dira bigarren aldiz editatu direnak. Horiek, bada, aurreneko berrargitaldia izan dute aurten. Eta dagoeneko hirugarren argitaraldia edo hortik gora hamargarrenera bitartean izan dituztenak beste 321 titulu dira.

Hamar argitaraldi eta gehiago

10. argitaraldia

<i>Bihotz ausarta</i>	Urkixo, Joanes
<i>Dorian Gray-ren erretratua</i>	Wilde, Oscar
<i>Erinias taberna</i>	Ormaetxea, Amaia
<i>Euskara eta Literatura - Lan-koaderno 2 (DBH)</i>	Aldasoro, Mikele eta beste
<i>Euskara eta Literatura - Lan-koaderno 4 (DBH)</i>	Berazubi
<i>Hitz egingo balute</i>	Herriot, James
<i>Koaderno handia</i>	Kristof, Agota
<i>Ostiralak</i>	Arretxe, Jon
<i>Txan fantasma</i>	Landa, Mariasun

11. argitaraldia
Bakarka 2
Euskara - Lan-koaderno 15 (LH)
Euskara eta Literatura - Lan-koaderno 1 (DBH)
Ingurunea 4 (LH)
 Letamendia, Jose Antonio
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Berazubi
 Sudupe, M. Lurdes eta beste
12. argitaraldia
Behin batean - Idazketa 1 (LH)
Behin batean - Idazketa 2 (LH)
Euskara - Lan-koaderno 10 (LH)
Euskara - Lan-koaderno 11 (LH)
Euskara - Lan-koaderno 12 (LH)
Euskara - Lan-koaderno 13 (LH)
Euskara - Lan-koaderno 14 (LH)
Euskara 5 - Hizkuntza (LH)
Euskara 6 - Hizkuntza (LH)
Indiana Jones-en zamarra
Ingurunea 6 (LH)
Tentazioak
 Olabarri, Miren eta beste
 Olabarri, Miren eta beste
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Agirretxe, Joxean eta beste
 Aldasoro, Mikel eta beste
 Aldasoro, Mikel eta beste
 Balzola, Asun
 Lasa, Jaione eta beste
 Osoro, Jasone
13. argitaraldia
Haltzak badu bihotzik
Hiztegia 2000. Eskola hiztegia
Ingurunea 5 (LH)
 Mendiguren Bereziartu, Iñaki
 Kintana, Xabier eta beste
 Sudupe, M. Lurdes eta beste
14. argitaraldia
Bakarka 4
Hamaseigarrean, aidanez
Jolas egiteko ipuinak
Maripertxenta
SPrako tranbia
 Mujika, Jose Antonio
 Lertxundi, Anjel
 Rodari, Gianni
 Ormazabal, Joxantonio
 Elorriaga, Unai
15. argitaraldia
Bakarka 1
Maite zaitut
Obabakoak
Tunel luzea
 Letamendia, Jose Antonio
 McIver, Nick
 Bernardo Atxaga
 Milne, John
16. argitaraldia
Ezer baino lehen
Ezin da ipuinik asmatu ala?
Katu beltza
 Iturbe, Arantxa
 Mendiguren Elizegi, Xabier
 Milne, John
17. argitaraldia
Atzapar arrastoak
Connemara gure bihotzetan
Irakasle alu bat
Nikolas Txiki
 Landon, John
 Gabiria, Julen
 Mendiguren Elizegi, Xabier
 Goscinnny, René

18. argitaraldia	
<i>Eztia eta ozpina</i>	Zubizarreta, Patxi
<i>Goizuetako ezkongaiak</i>	Garate, Gotzon
<i>Izurri berria</i>	Garate, Gotzon
<i>Kittano</i>	Ormazabal, Joxantonio
19. argitaraldia	
<i>Desagertutako emakumea</i>	Prowse, Philip
<i>Eskubeltz taldearen abenturak</i>	Jürgen Press, Hans
22. argitaraldia	
<i>Istanbulen elkartuko gara</i>	Chisholm, Richard
24. argitaraldia	
<i>Babilonia</i>	Irigoién, Joan Mari
26. argitaraldia	
<i>Ostegunak</i>	Arretxe, Jon
29. argitaraldia	
<i>110. Street-eko geltokia</i>	Zabaleta Urkiola, Iñaki
35. argitaraldia	
<i>Kutsidazu bidea, Ixabel</i>	Sagastizabal, Joxean

Berredizioen maiztasunari buruz behar diren erlatibizazio guztiak eginda ere, berrargitalpena beti da liburuaren arrakastaren neurgailua.

Neurgailuaren marra hamargarren berredizioan jartzen badugu, maila altua eskatzen ari gara. Bada, hamar edizio edo gehiago pilatuta dauzkaten tituluak 55 izan dira 2005eko liburugintzan.

Zerrenda horretan denetik dago, helduen literatura, haur eta gazteena edo ikasliburua hiztegiekin batera. Maila gorenean, ordea, literatur liburua ageri da, gehienetan liburu irakurterraza, eta hori ere ez da esangura gabea. Orain dela gutxi irakurri nion idazle gazte bati literatura irakurterraz hori bultzatu behar dela jendea euskarara erakarri ahal izateko. Ez dago gaizki esana. Arrakastak berak erakusten du bidea.

Argitaraldi bat baino gehiago urte berean

1/2 edizioak

<i>Egundokoa haiz, Segundo!</i>	Esnal, Pello
<i>Medikuak esan dit minbizia dudala</i>	Aranzabal, Joxe
<i>Komunista.com</i>	Irigoién, Joan Mari
<i>Ikusmen jokoak 1</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste

<i>Ikusmen jokoak 2</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Ikusmen jokoak 3</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Logika jokoak 1</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Logika jokoak 2</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Logika jokoak 3</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Orientazio jokoak 1</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Orientazio jokoak 2</i>	Blanch i Gisbert, X. eta beste
<i>Egizu lo. Lotarako ipuinak</i>	Igerabide, Juan Kruz eta beste
<i>Gorka konpontzailea</i>	Murua, Mitxel
2/3 edizioak	
<i>Elezaharren bidetik</i>	Anso, Martin
<i>35 kilo esperantza</i>	Gavalda, Anna
<i>Maitasuna besterik ez</i>	Arold, Marliese
<i>Palestina, zure mina</i>	Bilbao Alboniga, Begoña
<i>Garmendia errege</i>	Uribe, Kirmen
<i>Aita despistatu bat</i>	Gregori San Juan, Josep
2/3/4 edizioak	
<i>Hamabost zauri</i>	Jaio, Karmele
3/4/5/6/7 edizioak	
<i>Gloria Mundi</i>	Morillo, Fernando
4/5 edizioak	
<i>Han goitik itsasoa ikusten da</i>	Gabiria, Julen
7/8 edizioak	
<i>Elhuyar hiztegi txikia. Euskara-gaztelania / Castellano vasco</i>	Elhuyar Hizkuntz Zerbitzuak
14/15 edizioak	
<i>Bakarka 1</i>	Letamendia, Jose Antonio
14/15/16/17 edizioak	
<i>Connemara gure bihotzetan</i>	Gabiria, Julen
15/16 edizioak	
<i>Ezin da ipuinik asmatu ala?</i>	Mendiguren Elizegi, Xabier
17/18 edizioak	
<i>Goizuetako ezkongaiak</i>	Garate, Gotzon
<i>Kittano</i>	Ormazabal, Joxantonio
18/19 edizioak	
<i>Eskubeltz taldearen abenturak</i>	Jürgen Press, Hans
25/26 edizioak	
<i>Ostegunak</i>	Arretxe, Jon
28/29 edizioak	
<i>110. Street-eko geltokia</i>	Zabaleta Urkiola, Iñaki
34/35 edizioak	
<i>Kutsidazu bidea, Ixabel</i>	Sagastizabal, Joxean

2005eko titulu batzuek, 33 tituluk, edizio bat baino gehiago izan dituzte urte berean. Horietako gehien-gehienek, hori bai, bi edizio izan dituzte. Berorietako 13k urteko lehen edizioa errepikatu egin dute. Aurrenekoa ez baizik bigarren edizioa errepikatu dutenak sei dira.

Urte berean hiru edizio liburu batek izan du, lau beste batek eta bosteko bat ere badago, Fernando Morilloren *Gloria Mundi*.

Zer adierazten dute edizio-errepikapen horiek, tiraldien doikuntza estuegia ala editorea ustekabeen harrapatu duela liburuaren arrakastak?

Nobedadeetan jatorrizko eta itzulitako liburuak

Berrargitaraldietan luze bidaiatu ondoren, gatozen atzera nobedadeetara, lehen ediziora.

Ikusia dugu jada nobedadeko liburuaren konportamendua zein den. Hitz batean, mantendu egin dela esan genezake, goranzko joera txiki batekin.

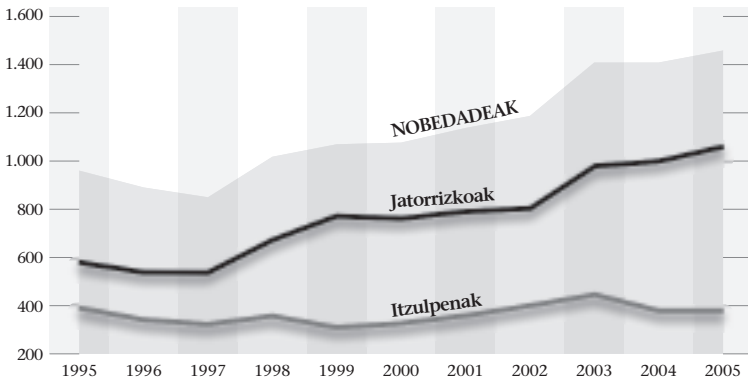
Baina mantentze hori zeri zor zaio, euskaraz sorturiko liburuari ala itzulitakoari? Lehia hori jatorrizko liburuak irabazi dio aurten itzulitakoari.

<i>Urtea</i>	<i>Jatorrizkoa</i>	<i>Itzulpena</i>
1995	63,3	36,7
1996	59,5	40,5
1997	66,2	33,8
1998	68,3	31,7
1999	73,9	26,1
2000	73,7	26,3
2001	69,4	30,6
2002	67,3	32,7
2003	69,2	30,8
2004	73,-	27,-
2005	73,5	26,5
<i>Batez beste</i>	68,8	31,2

Hizkuntz jatorri ezberdineko liburuak dira batzuek eta besteak, euskaraz sorturikoak batzuk eta erdaretatik ekarri-

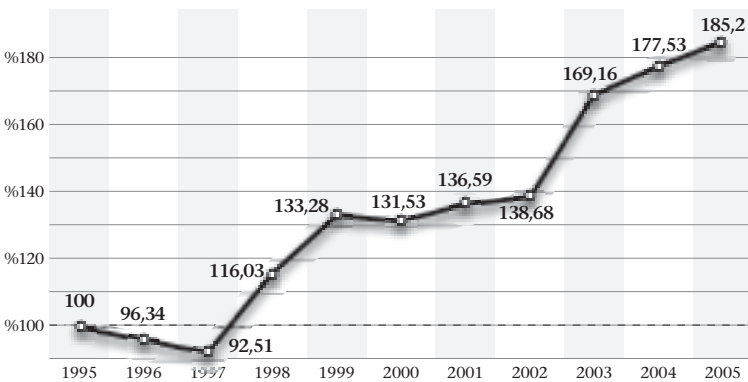
takoak besteak. Edizioak elkarrekin bizitzen jartzen ditu. Zein da, ordea, elkarbizitza orekatutzat eman genezakeena? Auskalo. Nik ez dakit behinik behin. Euskal edizioari so, esan dezagun azken hamaika urteotako ibilaldian jatorrizkoak %68,8ko batez bestekoa lortu duela, eta itzulitako libururuak %31,2koa. Aurtengo edizioan jatorrizkoak gora egin du, %73,5 lortu du.

Jatorrizko liburua eta itzulpena elkarrekin

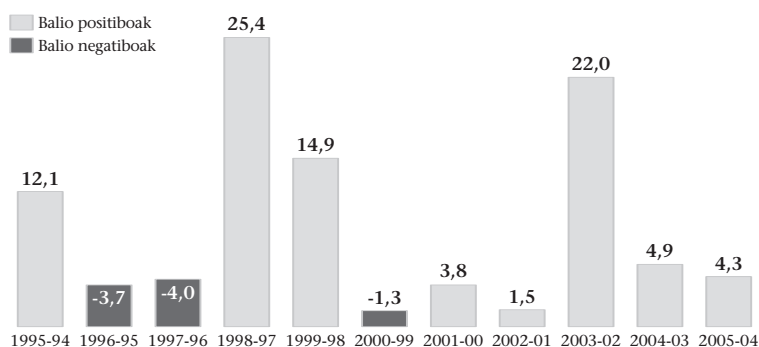
Azken 11 urteotako eboluzioari begira, jatorrizko libururuak gorabehera gutxi xamar izan du, koska txiki batzuk behera; gorabeheratsuagoa izan da itzulitakoa.

Jatorrizko liburuaren eboluzio-lerroa

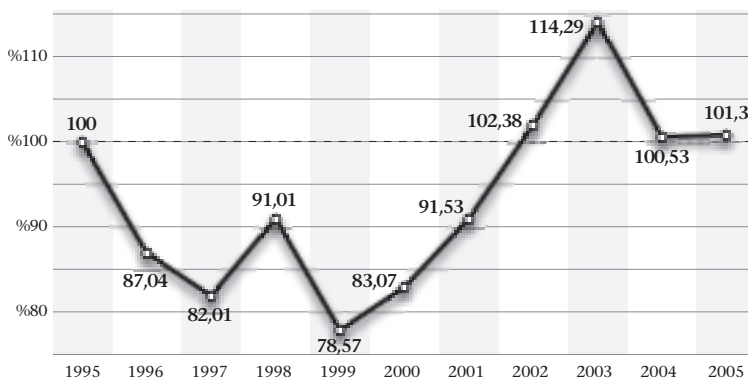
Hamaika urte hauetan, grafikoak erakusten duenez, bi geraldaldi garrantzitsu izan ditu jatorrizko liburuak, urtero duen goranzko joera motela bizkortuz. Eta 2005ean jo du goia, 1995ean baino 85,2 puntu gehiago duelarik. Aurtengo nobedadeen hazkundera ere jatorrizkoari dagokio, 44 titulu berriekin.

Jatorrizko liburuaren eboluzioaren indizea

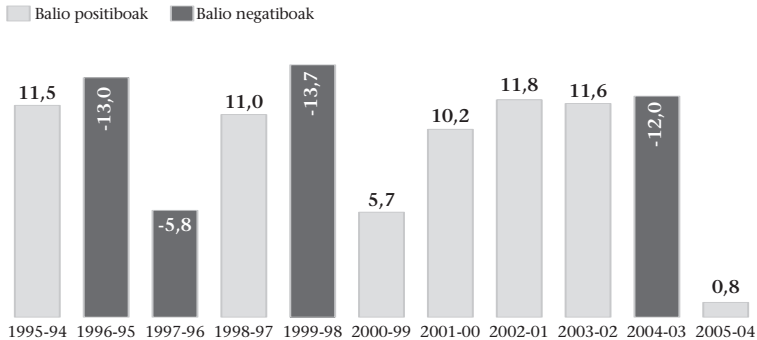
Hiru zutabe beltz horiek seinatzen dute urte horietako ahulaldia. Hiru ez da asko eta batez ere jaitsiera txikiak dira. Igoerak ere normalean ez dira handiak, esan bezala, goian seinalaturiko bi horiek kenduta.

Itzulitako liburuaren eboluzio-lerroa

Lerro hautsia irudikatzen du aurreko hamarkadak, baina mende berri honetan sekulako progresioa izan du, iaz behe-
ra egin zuen arte. Aurten iazko balioetan mantendu da.

Itzulitako liburuaeren eboluzioaren indizea

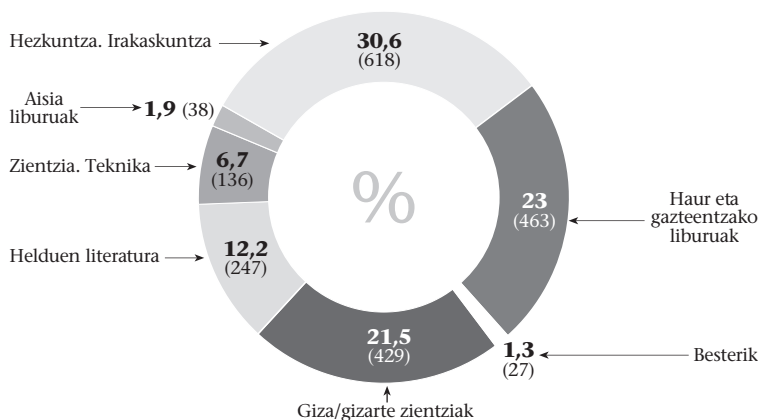
Bizitza gorabeheratsua salatzen dute zutabe hauek, batean koxka bat gora, bestean behera, eta lantzean behin modu nabarmenean.

Azken zutabeek erakusten dute iaz jaitsi egin zela dezentte, eta aurten mantentzea lortu duela baina ez dela gauza izan aurreko maila berreskuratzeko.

Gaiak

Liburugintzari aterako diogun argazki hau barne begiratu da, kualitatiboa da, sakona. Zertaz diharduten liburuek, hori da argitu nahi duguna. Gai-eremu zabal jakinetan bildu ohi dira liburuak oro. Gurean, urtea joan eta urtea etorri, jakinak dira gai-sail horiek, beti berak baitira, baita hierarkian ere, nahiz eta ez beti proportzio beretan.

Gaien araberako banaketa hori bi modutara emango dugu ondoren: lehenik grafiko batean agertuko dugu; eta lauki gisa segidan, osagai berri bat erantsiz, erreferentzia gisa hartu dugun 1995 urteari begira zein den eremu bakoitzaren posizioa.

Gai multzoa	Zenbaki absolutuak	%	2005/1995
Hezkuntza. Irakaskuntza	618	30,6	+ 69,3
Haur eta gazteentzako liburuak	463	23,-	+ 49,3
Giza/gizarte zientziak	429	21,5	+ 66,9
Helduen literatura	247	12,2	+ 3,7
Zientzia. Teknika	136	6,7	+ 300,-

1995etik hona gorakada handiena zientziak egin du, 300 puntu gora. Bere tokian ikusiko dugunez, ordea, oso maila apaletik abiatua da.

Bigarren hazkundera inportantziaren mailan irakaskuntzari dagokio (69,3), eta laugarrena haur eta gazteentzako liburuarena da (49,3).

Hirugarren hazkundera garrantzitsuena gizarte zientziakoa da (81 puntu), baina kasu horretan ere zientziari buruzko liburuari egin diogun ohar bera egin beharko genuke, oso behetik hasia dela ibiltzen hori ere. Hazkuntza abiada da handia, ez maila.

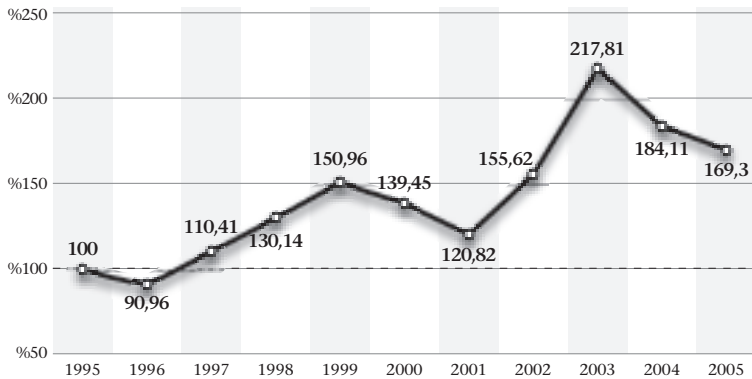
Orain arte aipatu ditugun hiru multzoen hazkundera positiboa izan da, oso positiboa. Guztiz negatiboa izan gabe bada ere, literaturak ez du asmatu gora egiten. Aurten gora egin duelarik ere, 1995eko kopuru berdinetan dabil helduen literatura.

Hezkuntza eta irakaskuntza: 618 titulu

Sail honek biltzen du bere baitan 2005ean argitara eman denaren %30,6. Titulu horietako asko eta asko berrargitalpenak dira, zehazki %46,3. Itzulpenaren ekarpena %22 da.

Idatzi dut arestian liburu mota honen garrantzia zein den handia. Ikusten dugu produkzioan, baina are handiagoa da ale-kopurutan eta, ondorioz, argitaletxeen urteko fakturazioan. Horrekin esan nahi dut, Hezkuntza Sailak mailegu bidezko doakotasuna erabaki ostean, goitik behera alda daitezkeela balio horiek. Ez dakit, ez dakidanez, lauzpabost urte barru zein egoeratan aurki gaitzkeen.

Irakaskuntzaren eboluzio-lerroa

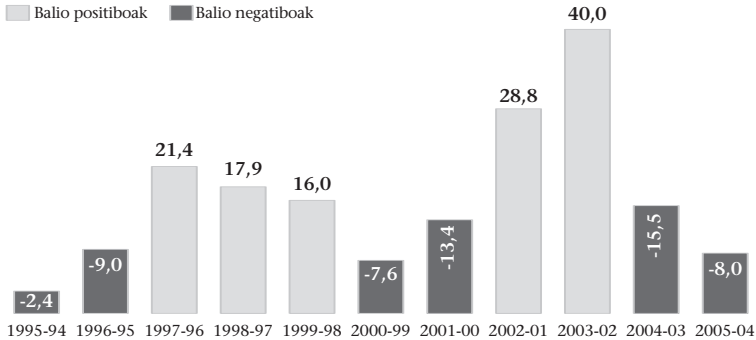
1995etik hona asko irabazi du liburu honek. Orduan baino beherago hasiera hartan bakarrik egon da. Gorago ibilita ere, dena den, jaitsaldiak izan ditu bere bidean. Duela bi urte jo zuen gailurra, eta harrezkero beheraka doa.

Ez dakit beherakada horiek interpretatzen, zerikusi zuzena baitute alde batetik irakaskuntzako «merkatu gatibu»-arekin, jaiotze tasetatik hasi eta hezkuntza plangintzetan amaitu.

Irakaskuntzaren eboluzioaren indizea

Urtez urteko konportamenduak azaltzen duena zera da: bateko, igoerak indartsuagoak direla; eta besteko, beheraldiek bina urte irauten dutela. Ikusteko dago hemendik au-

rrerakoa. Aurtengo jaitiera, iazkoa baino txikiago izanik ere, aurrekoari erantsi behar zaio, eta bi urteotakoa metatuta ia 200 titulu gutxiago editatu dira.

Barne sailkapena

Didaktika. Pedagogia. Orientabideak.....	4,7
Hezkuntzaren antolakuntza.....	3,7
Haur eskola. Oinarrizko irakaskuntza.....	21,8
Lehen Hezkuntza.....	36,9
Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza.....	27,5
Euskararen irakaskuntza.....	3,2
Besterik.....	2,2

%100

Sailaren barruan bi material klase sartu ohi ditugu: irakaskuntzaz ari diren liburuak eta ikasmaterialak. Gehien-gehienak ikasmaterialak dira: %91.

Ikasmaterialen mostratxo gisa, esan dezagun lehen hezkuntzak biltzen duela ekoizpenaren %36,9, DBHk %27,5, eta haur eskolak edo oinarrizko irakaskuntzak beste %21,8 biltzen duela bere baitan.

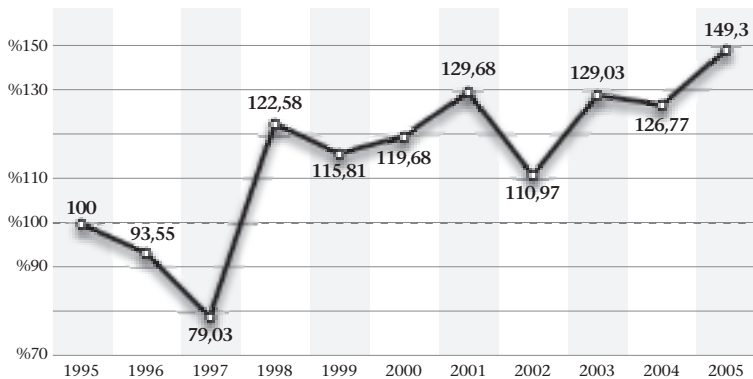
Haur eta gazteentzako argitalpenak: 463 titulu

Liburu mota hau ere oso garrantzitsua da euskal edizioan. Irakaskuntzako liburuarekin konpartitzen du merkatua. Bien pisua kontuan hartuta, euskal edizioko titulu guztien %63,6

dira haurren eta gazteen zerbitzura eginak. Horixe da inguruko eremu handiko kulturetatik nabarmen desberdintzen gaituen faktorea. Frantsesaren edo gaztelaniaren merkatuarekin, esate baterako. Frantziako produkzioan bi aldagai horien pisua %31 da; eta Espainian, gaztelaniaz, %34,2.

Eremu zabaleko kulturetatik desberdintzen gaituen faktore horrek berak hurbiltzen gaitu beste batzuegana. Eta esplikatzeko erraza da, bai katalanak bai gailegoak beren hizkuntza propioaren berreskuratze prozesuan baitaude gu bezala. Bi liburu mota horiek edizio katalanaren %61,6 osatzen dute, eta argitalgintza gailegoaren %64,8. Tamaina beretsuan gabiltza hiruok.

Haur eta gazte liburuaren eboluzioa

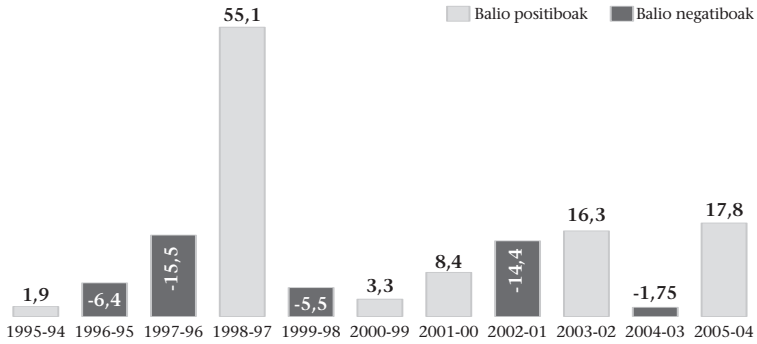
Produkzioaren baitan %23 suposatzen du haur eta gazteentzako argitalpenak, ia lau titulutik bat. Tradizionalki asko elikatzen da itzulpenaz, aurten ere bai, baina iaiztik hona dezente jaitsi da: lehen edizioan %55 zen itzulpena iaz, eta aurten %47an gelditu da.

Liburu mota honen eboluzioa ikusten badugu, lerro gorabeheratsua darama arreta.

Haur eta gazte liburuaren eboluzioaren indizea

Urte batetik bestera egon ohi den alde maizenik txikia izanda ere, atentzioa ematen du hiru urtetako gorakadak.

Horietako bat aurtengoa bera da, aurreko urtetik 17,8 puntu hazi baita. 70 liburuz ari gara.

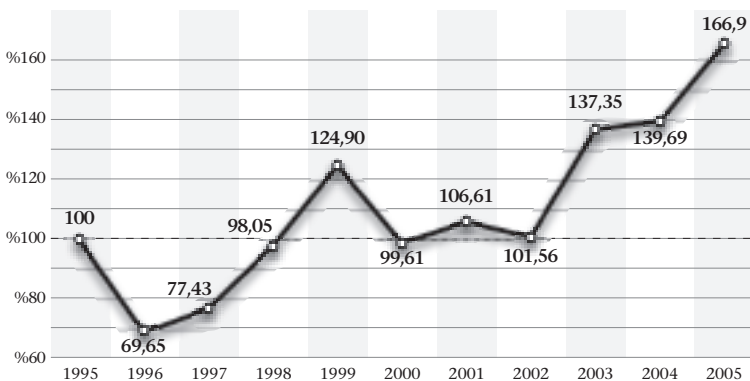

Giza eta gizarte zientziak: 429 titulu

Urteko ekoizpenaren baitan bere pisua hazi da, %19,5etik aurtengo %21,5era igaro da. Itzulpenak %21eko indarra du, baina egiazki dezente gehiago dela ziur nago, administrazio-ko liburu asko, ele biz agertu ala ez, itzulitakoak baitira nahiz eta liburuaren kredituetan ez aitortu.

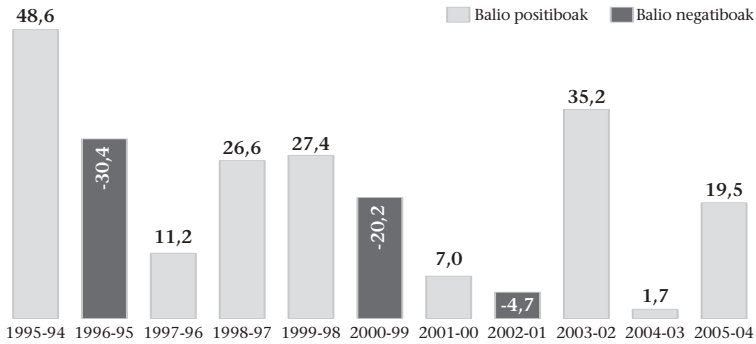
Berrargitalpenaren datua (%6), hori egiazkoa izango da, liburu mota hau arrakasta sozial gutxikoa baita gehienetan, gaiagatik batzuetan eta eremu jakinekoei zuzendua delako bestetan.

Giza eta gizarte liburuaren eboluzio-lerroa

Oso apal ibili den liburua da. Eta orain ere ez dago fanfarroi, nahiz eta 1995etik hona 66,9 puntu irabazi. Esanguratsua da hazkuntza, baina deus gutxi da, euskal kulturaren normalizazioak gai horietan ekoizpen askoz handiagoa eskatuko bailuke. Zer gertatzen da? Erdaraz kontsumitzen ditugula gai horiek, erdaraz bizi dugula gehienbat eremu honetan sartzen diren liburuen mundua, adibidez, politika, soziologia, administrazioa, zuzenbidea, linguistika, historia, geografia, eta beste. Ikusi besterik ez dago, esaterako, politikariei buruzko liburuak zein hizkuntzatan argitaratu ohi diren.

Giza eta gizarte liburuaren eboluzioaren indizea

Hiru urte segidan igoera ematen du ekoizpenak, iazkoa oso eskasa izan bazen ere. Aurtengoak badu eduki pittin bat gehiago, 70 titulu gehiagoz ari baikara.

Barne sailkapena

Filosofia eta psikologia.....	3,2
Soziologia eta estatistika.....	6,3
Zientzia politikoak eta ekonomikoak.....	10,9
Zuzenbidea. Administrazioa.....	10,9
Linguistika eta filologia.....	16,7
Geografia eta bidaiak.....	3,5
Historia eta biografiak.....	15,8
Etnologia.....	5,3
Edertia.....	14,2
Hirigintza eta arkitektura.....	5,1
Besterik.....	7,7

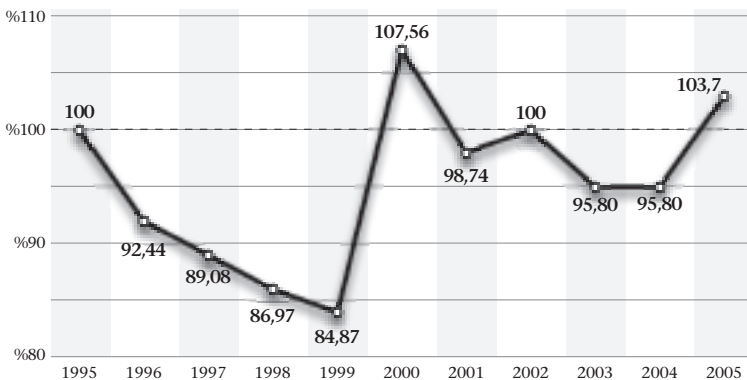
%100

429 titulu horiek askoren artean banatzekoak dira. Bakoi-tzari gutxi egokitzen zaio, halabeharrez. Gure hizkuntz erabi-lera diglosikoaren isla hoberik ez dago. Erakundeen impul-surik gabe, gainera, hutsaren hurrengoa litzateke gai-sail hau.

Helduen literatura: 247 titulu

Literatura sailean argitara emandako 247 titulu horiek ur-teko produkzioan %12,2 suposatzen dute. Horietako lautik bat berrargitaratu egin da (%24,7), eta lautik ia bat, baita ere, itzuli egin da (%24).

Literaturaren eboluzio-lerroa

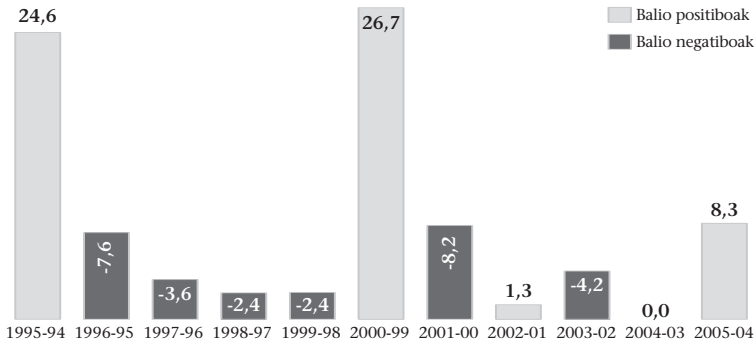
Gai handien artean literatura da, bera bakarrik, beheranz-ko joera maiz erakusten duena. Eskerrak 2000. urtean gra-fikoak markatzen duen jauzia egin zuen. Azken bi urteotan 1995eko erreferentziazko marraren azpitik egon da, eta aur-ten erdietsi du atzera duela hamaika urteko maila.

Hamaika urteotako batez bestekoa 228 titulu urtean litza-teke, eta aurten 247 atera ditugu, nahikoa izan ala ez, okerra-go egon izan garen seinale, grafikoak erakusten duen bezala.

Literaturaren eboluzioaren indizea

Urte askok dute beltz kolorea, egoera beltzaren adierazga-ri. Jaitsierak, egia esan, ez dira amildegia, igoeren kontra-

ra, baina maiztasuna dute handia: 6. Aurtengo igoera ez da xanpainarekin ospatzekoa, 19 titulu baitira guztira, eta gainera itzulpenari eta berrargitalpenari zor zaie.

Generoka

Eleberria. Ipuina.....	62,3
Olerkia.....	14,5
Antzerkia.....	2,-
Herri-literatura. Bertsoa.....	3,2
Saioa. Poligrafiak.....	3,2
Beste zenbait genero.....	8,1
Besterik.....	6,4

%100

Narratibaren gailentasuna gero eta handiagoa da. Genero horretan sartzeko ez baita eleberria edo ipuina bakarrik. Beste zenbait genero gisa eman ditugunak ere sail berekoak dira, horretan sartzen baitira gutunketa, kazetaritza, historia, erotika eta beste. Narratiba ez beste genero guztiak jaitsi dira aurtengo ekoizpenean.

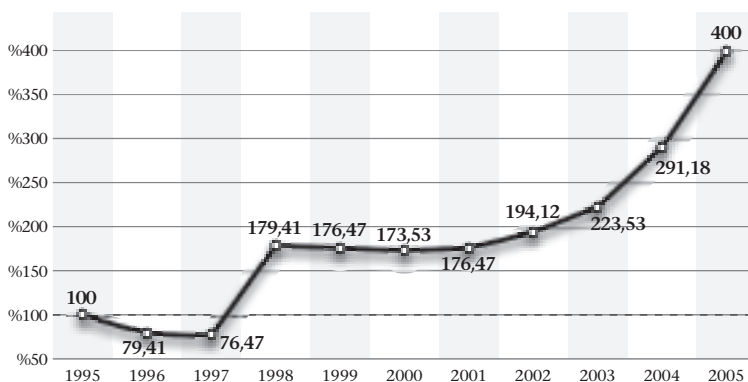
Gainerakoak

Aurreko sailkapenean ez dira liburuetakoa gaiak oro agortzen. Gehienak haietan kokatzen dira, hori bai, baina beste bik ere merezi dute gure arreta. Biak dira, gainera, modernitatearen sinbolo. Zientzia zein teknikako liburuez eta ai-siako liburuez ari gara.

Zientzia eta teknika: 136 titulu

Liburu mota hori ekoizpenaren %6,7 da aurtun. Iaz baino gehiago (%5,3). Liburu mota horren buztinezko zangoa, beste kasu batzuetan bezalatsu bestalde, berrargitalpenik eza da: %6 bakarrik berreditatzen da, huskeria.

Zientzia eta teknikaren eboluzio-lerroa

Goranzko joera etengabea da, batzuetan bestetan baino indartsuagoa. Gorako joera garbia markatzen duen urte horietako bat hain zuzen ere aurtengoa da, iaiztik 37 puntu pasa igo baita. 1995ean baino 300 puntu gorago dago aurtun.

Barne sailkapena

Giza eta gizarte zientzien antzeratsu, gai-sail hau ere zabal da, bertan kokatzen baitira zientzia, fisika, kimika, botanika, zoologia, ingeniari, merkataritza, medikuntza, industria, teknologia, eta beste gai asko.

Zientzia. Kultura.....	7,3
Zientzia zehatzak.....	29,4
Natur zientziak.....	9,5
Ingeniaritza. Teknologia. Industriak.....	8,1
Medikuntza.....	22,8
Nekazaritza.....	5,8
Merkataritza.....	10,2
Besterik.....	6,6

%100

Aisia liburuak: 86 titulu

Gizarte moderno edo postmodernoarene ezaugarrietako bat aisiaren garrantzia omen da. Gure gizartean ere indarberriturik daude eremu honetako gaiak, musika, zinema, argazkia, kirola, jokoak, atletismoa, mendizaletasuna. Baina euskaraz gutxi: urteko liburuen %4,2. Zer da, bada, 86 titulu urteko? Ez dugu euskaraz kontsumitzen. Erdaraz bizi gara lanean noski, baina aisian ere bai. Eta hori ez digu inongo estatu edo ugazabak inposatzen.

Musika. Argazkia.....	41,8
Jolasa. Jokoa. Kirola. Atletismoa.....	28,-
Ikuskizunak (antzerkia, zinema.....)	16,2
Komikia.....	14,-
	%100

2005eko LIBURUAK: GAI SAILKAPENA

Sailak	Zenb. abs.	%
0. OROTARIKOAK	478	23,7
— Zientzia eta kulturaren oinarri orokorrak. Bibliografia. Katalogoak. Bibliotekonomia. Entziklopediak. Kazetaritza. Poligrafiak. Museoak	15	0,7
— Haur eta gazteentzako argitalpenak	463	23,-
1. FILOSOFIA	14	0,7
— Metafisika. Ontologia. Estetika. Filosofia sistemak. Psikologia. Logika. Etika	14	0,7
2. ERLIJOA. TEOLOGIA	22	1,1
— Berezko teologia. Biblia. Kristologia. Mariologia. Teologia morala. Liturgia. Pastoral teologia. Eliza. Kristauez besteko erlijioak	22	1,1
3. GIZARTE ZIENTZIAK	762	37,8
— Soziologia. Estatistika. Demografia. Politika. Ekonomia. Zuzenbidea. Herri administrazioa. Gizarte laguntza. Etnologia	144	7,1
— Hezkuntza. Irakaskuntza. Heziketa. Pedagogia	618	30,7
5. ZIENTZIA HUTSAK. ZIENTZIA ZEHATZAK ETA NATURALAK	56	2,8
— Matematikak. Astronomia. Fisika. Kimika. Geologia. Metereologia. Paleontologia. Biologia. Botanika. Zoologia	56	2,8
6. ZIENTZIA APLIKATUAK. MEDIKUNTZA. TEKNIKA	71	3,5
— Medikuntza. Ingeniaritza. Teknika. Nekazaritza. Basogintza. Zooteknia. Etxeko ekonomia. Industria. Zenbait industria eta lanbide. Eraikuntza. Sukaldaritza	71	3,5
7. EDERTIA. JOLASAK. KIROLAK	159	7,9
— Edertia. Estetika. Hirigintza. Arkitektura. Eskultura. Marrazketa. Margogintza. Argazkigintza. Musika	134	6,6
— Jostaldiak. Jolas eta jokoak. Kirolak	25	1,3
8. FILOLOGIA. LITERATURA	319	15,8
— Hizkuntzalaritza. Filologia	72	3,5
— Literatura. Literatur generoak	247	12,3
9. GEOGRAFIA. BIOGRAFIA. KONDAIRA	103	5,1
— Geografia	20	1,-
— Biografiak	44	2,2
— Kondaira	39	1,9
SAILKATU GABE	32	1,6
GUZTIRA	2.016	100